

ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ, ПОЄДНАНИХ ІЗ ОТРИМАННЯМ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

Ігор Дмитрович ГАВРИЛЮК,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Поступовий перехід України до ринкових відносин породив нові види злочинності, однак однією з найгостріших проблем залишається традиційна корупція у різних своїх проявах і сферах. Корупція негативно впливає на реалізацію конституційних прав людини і громадянина, проведення соціальних перетворень та економічний розвиток, викликає недовіру до державних інститутів, створює негативний імідж України на міжнародній арені [1, с. 181].

Відповідно корупція є тим негативним феноменом, з яким постійно ведеться «боротьба» на державному та міжнародному рівнях. Зокрема, в законі про кримінальну відповідальність визначено поняття «корупційних кримінальних правопорушень» та їх складі. Зокрема, як зазначається в примітці до ст. 45 КК України, «корупційними кримінальними правопорушеннями відповідно до цього Кодексу вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 цього Кодексу» [2].

Діяльність з виявлення та розслідування корупційних злочинів узагалі та поєднаних з отриманням неправомірної вигоди зокрема є кропіткою роботою зі збирання доказів і встановлення всіх обставин, що входять до предмета доказування у вказаних кримінальних провадженнях. Щоб така діяльність була ефективною, працівник органу дізнання повинен чітко усвідомлювати всі особливості механізму вчинення цих протиправних діянь. Помічником у цьому є криміналістична характеристика корупційних злочинів, зокрема поєднаних із отриманням неправомірної вигоди.

У представленому дослідженні пропонуємо зупинитися на висвітленні специфіки такого елементу криміналістичної характеристики досліджуваної категорії злочинів як обстановки вчинення. Адже, як відмічає Д. Четвертак, кримінальні правопорушення завжди вчиняються та приховуються в конкретних, реально існуючих умовах дійсності й тому обстановка вчинення злочину цілком обґрунтовано є одним із найважливіших елементів їх криміналістичної характеристики [3, с. 85].

У криміналістиці відсутній однозначний підхід до трактування сутності та змісту обстановки вчинення кримінального правопорушення: одні обмежують її виключно зовнішніми умовами скоєння протиправного діяння; другі доповнюють її відомостями про час і місце вчинення правопорушення; треті включають сюди й соціально-психологічні особливості оточення правопорушника. На наш погляд, зміст обстановки вчинення корупційних злочинів, поєднаних із отриманням неправомірної вигоди, варто розглядати через призму обставин і умов, за яких злочинцю досягти злочинного наміру.

Так, як показує слідча та судова практика, основна питома вага скоєних корупційних злочинів, поєднаних з отриманням неправомірної вигоди, при-

падає на кримінальні правопорушення у сферах господарської та службової діяльності. При цьому вказані злочини скоюються на підприємствах, установах і організаціях у різних сферах економічної діяльності. Зокрема, в сфері:

– сільського господарства, мисливства на надання пов'язаних з ними послуг в 2016 році було вчинено 31 корупційний злочин, пов'язаний із отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 43, 2018 – 46, 2019 – 39, 2020 – 36, 2021 – 35, січні–червні 2022 року – 9;

– лісового господарства та лісозаготівлі в 2016 році було вчинено 42 корупційні злочини, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 44, 2018 – 28, 2019 – 24, 2020 – 36, 2021 – 33, січні–червні 2022 року – 10;

– рибного господарства в 2016 році було вчинено 4 корупційні злочини, пов'язані з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 13, 2018 – 14, 2019 – 14, 2020 – 3, 2021 – 9, січні–червні 2022 року – 1;

– добувної промисловості та розроблення кар'єрів в 2016 році було вчинено 6 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 10, 2018 – 4, 2019 – 7, 2020 – 4, 2021 – 5, січні–червні 2022 року – 1;

– переробної промисловості в 2016 році було вчинено 10 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 15, 2018 – 20, 2019 – 18, 2020 – 9, 2021 – 13, січні–червні 2022 року – 4;

– постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря в 2016 році було вчинено 34 корупційні злочини, пов'язані з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 20, 2018 – 20, 2019 – 20, 2020 – 16, 2021 – 14, січні–червні 2022 року – 7;

– водопостачання, каналізації, поводження з відходами в 2016 році було вчинено 5 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 14, 2018 – 16, 2019 – 11, 2020 – 7, 2021 – 5, січні–червні 2022 року – 2;

– будівництва в 2016 році було вчинено 40 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 49, 2018 – 84, 2019 – 70, 2020 – 43, 2021 – 44, січні–червні 2022 року – 15;

– оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів в 2016 році було вчинено 15 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 26, 2018 – 30, 2019 – 25, 2020 – 24, 2021 – 25, січні–червні 2022 року – 9;

– транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності в 2016 році було вчинено 35 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 47, 2018 – 66, 2019 – 48, 2020 – 33, 2021 – 41, січні–червні 2022 року – 12;

– тимчасового розміщування й організації харчування в 2016 році було вчинено 6 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 9, 2018 – 5, 2019 – 6, 2020 – 6, 2021 – 4, січні–червні 2022 року – 3;

– інформації та телекомунікацій в 2016 році було вчинено 4 корупційні злочини, пов'язані з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 15, 2018 – 10, 2019 – 5, 2020 – 9, 2021 – 8, січні–червні 2022 року – 1;

– фінансової та страхової діяльності в 2016 році було вчинено 18 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 27, 2018 – 28, 2019 – 25, 2020 – 14, 2021 – 11, січні–червні 2022 року – 4;

- операцій з нерухомим майном в 2016 році було вчинено 37 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 44, 2018 – 58, 2019 – 40, 2020 – 27, 2021 – 44, січні-червні 2022 року – 15;
- права, бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічних випробувань і досліджень в 2016 році було вчинено 130 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 140, 2018 – 132, 2019 – 126, 2020 – 94, 2021 – 89, січні-червні 2022 року – 24;
- адміністративного та допоміжного обслуговування в 2016 році було вчинено 66 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 75, 2018 – 86, 2019 – 67, 2020 – 67, 2021 – 71, січні-червні 2022 року – 18;
- державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування в 2016 році було вчинено 1284 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 1826, 2018 – 1809, 2019 – 1494, 2020 – 1402, 2021 – 1344, січні-червні 2022 року – 453;
- освіти в 2016 році було вчинено 120 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 128, 2018 – 127, 2019 – 38, 2020 – 33, 2021 – 44, січні-червні 2022 року – 14;
- охорони здоров'я та надання соціальної допомоги в 2016 році було вчинено 98 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 83, 2018 – 97, 2019 – 57, 2020 – 66, 2021 – 78, січні-червні 2022 року – 37;
- мистецтва, спорту, розваг і відпочинку в 2016 році було вчинено 2 корупційні злочини, пов'язані з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 9, 2018 – 8, 2019 – 32, 2020 – 2, 2021 – 11, січні-червні 2022 року – 4;
- надання інших послуг в 2016 році було вчинено 116 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 104, 2018 – 139, 2019 – 114, 2020 – 71, 2021 – 83, січні-червні 2022 року – 30;
- діяльності екстериторіальних організацій і органів в 2016 році було вчинено 5 корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, 2017 – 3, 2018 – 4, 2019 – 8, 2020 – 2, 2021 – 3, січні-червні 2022 року – 1; тощо [4].

Список використаних джерел:

1. Дудоров О.О., Ризак Я.В. Проблемні питання вимагання неправомірної вигоди при вчиненні підкупу службової особи юридичної особи приватного права. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 180–191.
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
3. Четвертак Д. Характеристика обстановки вчинення приховування злочинів. *National Law Journal: Theory and Practice*. 2015. № 6. С. 85–88.
4. Статистика. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>.